

Měšťan, Antonín

[Literatura na Śląsku českim i polskim]

Opera Slavica. 1999, vol. 9, iss. 1, pp. 52-53

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116859>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

revoluce za německé peníze. I když autor s využitím nových materiálů toto spojení nepotvrzuje, nelze ani nyní tuto souvislost zcela odmítnout, spíše jde o kvantitu a skutečný význam, který by se neměl přeceňovat.

S vynikající komparatistickou statí přichází petrohradský bohemista **Oleg Malevič** (*T. G. Masarik, brat'ja Čapek i Rossija*), který tak odpovídá na otázky spjaté s Masarykovým hodnocením moderny i s iluzemi bratří Čapků, zejména Josefa. ve 30. letech. **Jelena Burmistrenková** (Kyjev) oceňuje ve své statí Masaryka jako zakladatele slavistických pracovišť a jeho vztah k Ukrajině a k ukrajinské emigraci.

Sborník **T. G. Masarik i Rossija** zahrnuje práce, které přinášejí nové názory. ale také statí informativní nebo tradiční, nenové, leckdy i zbytečně patetické. Současně ukazují, že k Masarykovi není třeba přistupovat s pietou (sám by si ji nepřál). ale sine ira et studio a nebát se ani kontroverzních nebo pro Masaryka a jeho osobnost méně příznivých závěrů. Snad měli editoři sborníku věnovat více pozornosti jazyku a stylu některých statí: i když nejsem rodilý mluvčí, přesto se odvažují tvrdit. že řada obrátů v některých statích mi nezní příliš rusky. Problematiké je například neujednocení ruského názvu úvodní kapitoly *Ruska a Evropy Ruský mnich*; mám za to. že slovo „*inok*“, nikoli „*monach*“ již vzhledem k filiaci s Dostojevským a jeho Bratry Karamazovovými, by mělo být jediným možným řešením. Pozitivem sborníku je jeho vnitřní polemičnost a neidyličnost: připravované ruské vydání *Ruska a Evropy* se někde pokládá za významný čin, jinde za věc zpozdilou a zbytečnou (z obecného hlediska se zbytečností takového vydání nelze souhlasit, ale nelze „uzávorkovat“ momentální stav ruského recepčního prostředí a vůli k vstřícného pohybu).

Ruští bohemisté, zejména organizátoři a editoři O. Malevič a A. Kamenskaja. vykonali záslušnou práci: kolem filologických studií soustředili práce s přesahem k filozofii a politologii, aniž by se narušila metodologická kompaktnost literárněvědných příspěvků. Literárnost jako by postupovala celý sborník, literárnost. která je alfou i omegou ruského přístupu ke světu: jak dalece se tento rys 19. století udrží ve 20. století a jakých nabude podob, je již jiná, širší a složitější otázka.

Ivo Pospíšil

Literatura na Śląsku czeskim i polskim. - Literatura v českém a polském Slezsku.
Red. J. Urbanec, E. Rosner. Nakl. Pro filia, Cieszyn 1996, 150 s.

Sborník z konference v Opavě (15.-16. 11. 1995) obsahuje 11 česky a 7 polsky psaných referátů. V letech 1960-74 vydal německý literární historik A. Lubos třídílnou práci „Geschichte der Literatur Schlesiens“, v níž pojednal o německy, polsky a česky psané beletrii z tohoto území. V německém prostředí nesklidil právě vavřiny v kruzích přesídlenců (sám je jedním z nich), protože psal i o Polácích a Čechách jako slezských autorech. Jinak kniha přešla bez povšimnutí.

Nynější sborník sugeruje, že existují souvislosti české a polské (a popřípadě také německé) literatury na území historického Slezska. To by však bylo nutné dokázat a referáty, otištěné ve sborníku, k takovému závěru nevedou. Zůstává tedy otázka: má se v budoucnu psát o dějinách literatury například v českém království nebo moravském markrabství? Vyzývává to vzpomínku na německého germanistu Nadlera, který kdysi děлил dějiny německé literatury podle německých „kmenů“ a jejich historických oblastí a připisoval těmto uměle vytvořeným celkům zvláštní charakter.

Jinak se v referátech najdou užitečné postřehy i informace. František Všeticka záslužně poukázal na polsky psanou literaturu v české části Těšínska (s. 35-36), přičemž používá monstruózní terminologie (Zaolžanský, Zaolží – na s. 106 v jiném příspěvku se vyskytuje stejně monstruózní Zaolší). Zásluhou Libora Martinka je, že poukázal na německy psanou literaturu, která existovala na Bruntálsku (s. 41-54). Většina jmen těchto autorů ovšem nic nefká ani velmi dobře informovaným germanistům a vydat jejich díla by se dnes nikdo neodvážil, protože by se stala beznadějným ležákem. Příspěvek Libora Pavery „*Modifikace biblického příběhu o svatbě v Káni Galilejské v české barokní homiletice (u Daniela Nitsche a Bohumíra Hynka Josefa Bilejovského)*“ na s. 57-68 je velmi zajímavý; je „slezský“ pouze tím, že jde o kazatele ze Slezska. Drahomír Šajtar se zabýval Adolfem Fierlou a Janem Strakošem, přičemž uvádí o Fierlovi (s. 69), že ten se po roce 1945 „natrvalo usadil v Londýně (tam učil a psal prý do polských emigračních časopisů)“. To souhlasí – v jeho člancích se ostatně octly protičeské výroky. Zajímavá je stať Ladislava Soldána „*Objevování revue Poesie a jejího tvůrce Jana Strakoše*“ (s. 77-81), není jen jasné, proč se v příspěvku píše Strasbourg místo Štrasburk (s. 78) a proč autor píše, že Z. Škrabal v Praze „maturoval na ústavu v tehdejší Resslerově ulici“ (s. 80) – ulice je Resslerova pořád. Jedním z nejcennějších příspěvků je stať „*Národopisné východisko v prozaickém díle Ludmily Hořké a Heleny Salichové*“ (s. 83-89) od Drahomíry Vlašínové. Určitě by se vyplatilo věnovat se tomuto námětu podrobněji.

O literárních textech psaných v nářečí si každý může myslet své (já je neobdivuji). Štěpán Vlašín ve stati „*Nářeční poezie Frana Smějí a Ondry Łysohorského*“ (s. 91-95) není nadšen nářečními texty Smějovými, kdežto Łysohorského chválí. Jde ostatně o to, zda Łysohorský skutečně psal nářečím – spíš se zdá, že si utvořil jakýsi umělý jazyk, kterým se nikdy nikde nemluvalo. (Na s. 94 v pozn. 19 se tvrdí, že Jiří Marvan dnes působí v Austrálii – to už dávno není pravda, donedávna byl českým velvyslancem v Aténách.) Edyta Korepta v příspěvku „*Wartości społeczno-kulturowe poezji Zbigniewa Macheja*“ (s. 137-146) podala rozbor díla autora, který po několik let pracoval v pražském Polském institutu a s úspěchem se snažil o sblížení mezi mladými českými a polskými literáty. Machej, pocházející z polského Těšína (nyní tam zase žije), má ve své poezii české – zejména pražské – motivy.

Sborník našťestí není slezský ve smyslu lokálního patriotizmu. A doufejme, že ani budoucí konference (a sborníky) s podobnou tematikou na lokálněpatriotickou úroveň neklesnou.

Antonín Měšťan